

Innanför murarna

Författaren Andreas Johansson är dömd för mord till 16 års fängelse. Under tiden han avtjänar sitt straff har han skrivit *Rädsla och raseri* (2020) och nu senast *Rannsakan och revolt*. Hans cv när det gäller brott är omfattande och brutalt. Han har varit högerextremist och aktiv i nazistiska kretsar i sin hemstad Trollhättan. Han har blivit dömd för misshandel, kvinnofridsbrott och senast för mord på sin f d flickvän. Han har jagat invandrare och misshandlat sina flickvänner. Han är med andra ord en människa som hatat, skadad och dödat. Han kommer att frigges tidigast i april 2024.

Varför valde jag att läsa den här boken om en person som gjort så mycket hemsgheter och skada? Vad kan han tillföra mig eller samhället med sina erfarenheter? En person som de flesta vill låsa in för all framtid och sedan kasta bort nyckeln. Som åsamkat sina anhöriga och brottsoffer så mycket lidande och sorg.

Boken börjar på häktet, och fortsätter sedan när Andreas Johansson får sin dom och placeras på Salberga, ett fängelse med säkerhetsklass 1, utanför Sala. När boken är slut har det gått några år, men han sitter fortfarande inlåst.

Från sin cell kan han se Salas kyrktorn och höra de övriga internernas röster och bråk utanför sin dörr. Tjafs om cigaretter, om mat eller andra utspel från lättkränkta eller stingsliga individer. Andreas Johansson sitter på en avdelning för sexualbrottslingar. Där konfronteras han med allt han hatar, invandrare, muslimer, sexdömda och pedofiler. Hatet väcks till liv och för att skydda sig och andra lyckas han bli förflyttat till isoleringscell. Så småningom deltar han i avdelningens vardagsrutiner med mat, arbete (tvätteriet) och aktiviteter som är begränsade till att spela kort.

Stämningen mellan de intagna är laddad, rädslan ligger alltid

på lur och när som helst blossar konflikter och våld upp, trots kameraövervakning. Maktkamp där den starkare utnyttjar de svagare, som alltid i grupper av människor. Det är bara att dessa människor är mer labila och farligare än andra. Majoriteten har annat språk än svenska. Den egna cellen/rummet blir en tillflykt till ensamhet och skör trygghet. De intagna adresserar all sin frustration mot personalen till ömsesidig misstro. Vistelsen inleds med ingen tillgång till telefon, inga besök och en rad begränsningar som upphör successivt om man sköter sig och håller sig till reglerna. Efter hand börjar Andreas Johansson plugga och får regelbundna besök av sin mamma, en viktig och kärleksfull person i hans liv som i övrigt är tomt på relationer. Brodern är psykolog och etablerad men de har nästan ingen kontakt. Det som gör mest ont är att han inte har någon kontakt med sina tre barn, en sorg som växer.

Författaren börjar delta i den utbildning som erbjuds interner och det med goda resultat, han deltar också i fängelsets särskilda insatser och program för att bearbeta sina våldsbrott och beteenden. Framför allt läser han mycket och mamman skickar honom regelbundet böcker. Parallellt med beskrivningarna om livet på Salberga, reflekterar han över det han läser och sina smärtsamma erfarenheter.

Jag minns två andra böcker på sjuttioalet, *Grundbulden* och *Lyftet*, skrivna av pseudonymen Kenneth Ahl. Grundbulden recenserades som en viktig och realistisk skildring av livet inne i fängelset med intressanta personporträtt och med ett klassperspektiv. Som socialarbetare blev det en obligatorisk läsning. *Rannsakan och Revolt* beskriver en annan tid, ett annat land. Språket är grovt stötande, svordomar och könsord trängs i varje mening och jargongen är plågsamt kvinnoförnedrande. Detta är miljön som ska skapa hyggliga och lagliga medborgare vid frigivningen. Men Kriminalvården ger möjligheter för de intagna, om de tar dem. Internerna erbjuds även program för "riskreducering". Men då krävs en särskild

drivkraft av uthållighet och förmåga, vilket de flesta tycks sakna.

Boken är trovärdig och ger ett närgånget och naket porträtt av författarens personliga utveckling där rannsakan och kunskap förändrar honom, men även får honom att reflektera över Kriminalvårdens metoder som han anser i högre grad borde anpassas till de intagnas förutsättningar. Det är en bitvis plågsam men viktig läsning, som bidrar till en större förståelse för människan bakom brottet utan att förringa brotten. Andreas Johansson vill med sina böcker delge sina erfarenheter för att han tror att hans texter kan påverka. Vi får ofta i media följa polisens jakt på kriminella, läsa om rättegångar och domslut, men vad händer sedan när straffet avtjänas? Rannsakan och revolt ger några svar.

Claudette Skilving

Rannsakan och revolt
Andreas Johansson,
Insurgents Förlag, 2023

